

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА**

БОЙКО Антоніна Олександрівна

УДК: 351.82:332.2/.7:349.41](477)

**МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ
ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ**

25.00.02 – механізми державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Хмельницькому університеті управління та права.

Науковий керівник – доктор наук з державного управління
СЦІНСЬКА Майя Володимирівна,
Хмельницький університет управління та права,
головний науковий співробітник відділу з координації
наукових заходів, міжнародного співробітництва та
грантової діяльності.

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, доцент
АНДРІЄНКО Микола Васильович,
Український науково-дослідний інститут цивільного
захисту, начальник науково-дослідного центру заходів
цивільного захисту;

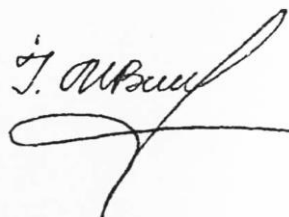
кандидат наук з державного управління, доцент
ПРОНІНА Оксана Володимирівна,
Херсонський національний технічний університет, ,
доцент кафедри державного управління і місцевого
самоврядування.

Захист відбудеться *“04” червня 2019 р. о 15 годині* на засіданні спеціалізованої вченої ради К 70.895.01 Хмельницького університету управління та права за адресою: 29000, м. Хмельницький, вул. Героїв Майдану, 8.

Із дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Хмельницького університету управління та права (29000, м. Хмельницький, вул. Героїв Майдану, 38).

Автореферат розісланий *“02” травня 2019 р.*

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

І.В.Шевчук

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сфера земельних відносин є однією із визначальних у процесах соціально-економічного розвитку держави, а земля є тим “золотим запасом” держави, її стратегічним ресурсом, здатним забезпечити стале економічне зростання та підвищення якості життя населення. Тому сьогодні існує нагальна потреба у визначенні ефективних механізмів державного управління щодо використання та охорони земель, запобігання зловживанням, недопущення соціальної напруженості в цій сфері. Україна має значний земельно-ресурсний потенціал. Так, станом на 01 січня 2018 р. земельний фонд України становить 60,3 млн гектарів, або близько 6% території Європи.

Результати аналізу реальної управлінської ситуації в Україні дають змогу стверджувати, що сьогодні державну земельну політику можна вважати такою, що перебуває на стадії формування та частково відповідає європейським і світовим критеріям та вимогам щодо належного управління земельними ресурсами. Складна ситуація, що склалася у сфері земельних відносин, спричинена насамперед відсутністю зваженої державної земельної політики та механізму її реалізації, ефективної системи фінансово-економічного і землевпорядного механізму регулювання земельних відносин в Україні, зокрема, відсутністю науково обґрунтованих критеріїв формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин, на основі яких можна було б визначати ефективність і якість цих процесів та дієвих механізмів забезпечення якості формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин, у тому числі якості функціонування системи державного управління на всіх рівнях державної влади.

Також залишаються актуальними питання, пов'язані із визначенням змісту стратегічних першочергових завдань, які має вирішити держава у сфері земельних відносин для досягнення соціально-економічного зростання, підвищення якості життя населення, забезпечення конституційних прав громадян та суспільства щодо їхньої реалізації у сфері земельних відносин, подолання соціальної несправедливості, корупції, ефективної протидії кримінально-олігархічним провладним кланам щодо протиправного заволодіння землею через недосконалі ринкові механізми, порушення прав і законних інтересів місцевих територіальних громад і населення.

Стратегічні підходи до процесу реформування сфери земельних відносин та загальний вектор її розвитку визначені в “Земельному кодексі України”, “Стратегії сталого розвитку “Україна–2020”, “Концепції Державної цільової програми розвитку земельних відносин в Україні на період до 2020 року”, проекті закону України “Про обіг земель сільськогосподарського призначення” та низці інших нормативних актів, але водночас ці нормативні документи не визначають чіткого і прозорого механізму забезпечення якості й результативності державної політики у сфері земельних відносин, а деякі задекларовані стратегічні напрями реалізації такої політики залишаються науково та практично необґрунтованими, суперечливими з точки зору соціальної доцільності й нормативно-правової несуперечливості, зокрема це

стосується насамперед формування ринку землі в Україні.

Крім того, безпідставна імплементація закордонного досвіду з метою вдосконалення нормативно-правової бази України у сфері земельних відносин досить часто не приносить очікуваних результатів, адже не враховує особливостей суспільно-політичних, соціально-економічних процесів України, ментальності суспільства, у тому числі окремих політичних груп, що зумовлює необхідність наукової розробки та обґрунтування власного шляху розвитку сфери земельних відносин в Україні шляхом запровадження адекватної земельної політики відповідно до ситуації, що склалась на теренах України.

У процесі дослідження використовувалися роботи українських та зарубіжних учених, у яких було визначено основоположні засади державного управління, зокрема: В.Б.Авер'янова, М.В.Андрієнка, О.Ф.Андрійко, Г.В.Атаманчука, В.Д.Бакуменка, Ю.П.Битяка, Н.І.Глазунової, В.М.Гарашука, І.Л.Гасюка, О.А.Долгого, Г.В.Дмитренка, І.В.Ілієва, В.К.Колпакова, Ю.В.Кочеткова, В.М.Манохіна, С.П.Мосова, О.М.Музичука, І.І.Мусієнка, Н.Р.Нижник, О.Ю.Оболенського, М.С.Осійчука, В.М.Рижих, А.С.Сіцінського, М.В.Сіцінської, С.Г.Стеценко, О.І.Сушинського, Ю.П.Сурміна, М.Є.Черкеса, В.Є.Чиркіна, В.С.Шестака та ін.

Аналізу теоретичних і прикладних аспектів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин України, управління земельними ресурсами та вдосконалення механізмів державного управління зазначеною сферою присвячені дослідження В.І.Андрейцева, М.В.Андрієнка, І.М.Базарко, Н.О.Байстрюченко, С.В.Бізікана, Л.М.Бойко, В.А.Боклаг, О.Д.Гнаткович, О.І.Гузій, О.М.Гулько, Г.М.Дудич, О.Є.Євграфова, М.Л.Заставнюк, В.В.Коваленко, М.Р.Ковальського, Д.М.Маліхіна, Л.В.Мілімко, К.О.Набока, І.О.Новаковської, В.В.Носіка, О.П.Охрія, В.Ю.Пересоляка, О.В.Петрука, А.Л.Помаза-Пономаренко, А.П.Пресіча, Т.Г.Прокопович, О.В.Проніної, О.В.Скидан, В.Ю.Стащенко, О.В.Степенко, В.І.Строкань, В.П.Суворова, Т.Г.Титаренко, В.С.Циплухіна, О.К.Чеботарьова, О.І.Шапоренко, Г.І.Шарого, К.Ю.Шерстюкова, О.В.Шкуропат, М.В.Шульги, М.О.Щурик та ін.

Водночас дослідження, у яких із позицій системного підходу розглядаються механізми формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні, практично відсутні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. В основу дисертації покладено результати досліджень і розробок, отриманих автором за безпосередньої участі в науково-дослідній роботі Хмельницького університету управління та права на тему “Управлінські та правові засади забезпечення сталого розвитку України як європейської держави” (ДР № 0108U008927), роль автора полягала в дослідженні питання механізмів забезпечення ефективності формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні.

Мета і завдання дослідження. *Метою* дисертаційної роботи є науково-теоретичне обґрунтування механізмів формування та реалізації державної

політики у сфері земельних відносин в Україні та розроблення практичних рекомендацій щодо їх впровадження.

Для досягнення мети було поставлено такі *завдання*:

- провести системний аналіз наукових праць вітчизняних дослідників, нормативно-правової бази щодо сутності, завдань і механізмів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин;
- розвинути понятійно-категоріальну базу науки державного управління у сфері земельних відносин;
- проаналізувати сучасний стан реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні;
- визначити зміст критеріїв оцінювання ефективності механізмів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні;
- розробити та обґрунтувати зміст процесуальної моделі забезпечення якості реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні;
- запропонувати шляхи вдосконалення механізмів реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні;
- розробити й обґрунтувати методологічні основи формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні на регіональному рівні.

Об'єкт дослідження – державна політика у сфері земельних відносин в Україні.

Предмет дослідження – механізми формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні.

Методи дослідження. У процесі підготовки дисертації використано низку наукових методів, зокрема: теоретичні – загальнонаукові й логічні методи пізнання об'єктивної дійсності (індукція, дедукція, абстрагування, узагальнення, аналіз, синтез, конкретизація) для формулювання мети, завдань, об'єкта і предмета дослідження, узагальнення результатів дослідження, конкретизації висновків, визначенню змісту вихідних дефініцій досліджуваного понятійно-категоріального апарату, обґрунтування методологічних основ розробки регіональної політики у сфері земельних відносин; формально-логічні методи для дослідження змісту, структури, форм, логічних взаємозв'язків, сутності механізмів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні; порівняльно-правовий метод для дослідження особливостей законодавчого врегулювання сфери земельних відносин в Україні, упорядкування законодавчих документів із формування управлінської, організаційної, функціональної структури системи державного управління розробкою та реалізацією державної, регіональної політики у сфері земельних відносин, удосконалення категоріального апарату; моделювання, формалізація для опису процесуальної моделі забезпечення якості реалізації державної політики у сфері земельних відносин, змісту методики загального алгоритму оцінювання ефективності механізмів формування та реалізації державної

політики у сфері земельних відносин, визначення змісту критеріїв за кожним із видів ефективності; – емпіричні – прогностичний, праксиметричний для розроблення змісту шляхів та напрямів удосконалення організаційного механізму реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні, удосконалення правового механізму взаємодії органів державної влади з громадськістю; соціологічний метод для проведення соціологічного опитування публічних службовців Хмельницької області, на основі якого було встановлено перспективні напрями формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин, зміст причин, які негативно впливають і зумовлюють недоліки в процесах реалізації державної політики органами державної влади та місцевого самоврядування; методи математичної статистики для достовірного визначення сучасного стану формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні, метод сумарної бальної оцінки для визначення рейтингу наявних чинників і напрямів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні, кореляційного аналізу шляхом визначення коефіцієнта “тау Кендалла” з метою встановлення факту наявності або відсутності взаємозв’язків між досліджуваними показниками, проведення непараметричного дисперсійного аналізу Фрідмана та розрахунку коефіцієнта конкордації Кендалла з метою встановлення узгодженості думок експертів із досліджуваних питань, а також факторний аналіз за методом головних компонент з метою зменшення розмірності вихідних даних для встановлення найбільш вагомих факторів впливу на процеси формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертаційна робота є комплексним дослідженням механізмів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні, у якому виявлено проблеми у сфері земельних відносин для їх подальшого розв’язання шляхом удосконалення механізмів у цій сфері, а також розроблення науково-практичних рекомендацій органам державної влади та місцевого самоврядування щодо забезпечення реалізації основних напрямів державної політики, спрямованих на вдосконалення земельних відносин та створення сприятливих умов для сталого розвитку землекористування міських і сільських територій, забезпечення конституційних прав громадян та суспільства щодо їх реалізації у сфері земельних відносин в Україні. У дисертації:

уперше:

– розроблено і теоретично обґрунтовано зміст критеріїв за кожним із видів ефективності, які були визначені як відношення між окремими показниками, що характеризують функціональні процеси органів державної влади щодо формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин, зокрема: критерії технічної ефективності, ефективності правового механізму, ефективності фінансового механізму, ефективності адміністративного механізму, ефективності організаційного механізму, ефективності інформаційного механізму, ефективності системно-аналітичного механізму, ефективності програмно-цільового механізму формування

державної політики у сфері земельних відносин; організаційної ефективності, функціональної (цільової) ефективності, економічної ефективності, соціальної ефективності реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні;

– визначено та обґрунтовано зміст процесуальної моделі забезпечення якості реалізації державної політики у сфері земельних відносин, яка складається із процесуально-реалізаційного, процесуально-функціонального, процесуально-забезпечувального, системно-процесуального, контрольньо-оціночного блоків, стандартів, норм, критеріїв і показників, які визначають зміст організаційної структури управління, повноважень та відповідальності, процедур та актів управлінської діяльності у сфері земельних відносин, покликаних забезпечити ефективну і результативну реалізацію функцій органів державної влади, посадових осіб у сфері земельних відносин;

удосконалено:

– понятійно-категоріальну базу теорії державного управління шляхом уточнення сутнісних характеристик таких понять, як: “земельні відносини”, “формування державної політики у сфері земельних відносин”, “реалізація державної політики у сфері земельних відносин”, “механізми формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин”, “якість реалізації державної політики у сфері земельних відносин”, “ефективність механізмів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин”, “правовий механізм взаємодії органів державної влади з громадськістю в процесах формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні”, “методичні основи формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин на регіональному рівні”;

– принципи формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин, а саме визначено змістову сутність принципів формування державної політики: цільової узгодженості та адекватності, соціальної спрямованості, критеріальності й прогнозованості; принципів реалізації державної політики: оптимальності у функціонально-ієрархічній взаємодії органів державної влади, інформатизації та технічної автоматизації управлінського процесу, громадського контролю за процесом реалізації державної політики у сфері земельних відносин;

– зміст управлінських функцій, які залежно від управлінського рівня, сфери предметної діяльності органів законодавчої та виконавчої влади доцільно класифікувати та згрупувати за ознаками процесуальної спрямованості регулюючих впливів: законотворча, політико-формуюча, регулятивно-погоджувальна, реалізаційно-розпорядча, координаційна, організаційна, контролююча, інформаційна;

набули подальшого розвитку:

– шляхи вдосконалення організаційного механізму реалізації державної політики у сфері земельних відносин у частині необхідності впровадження в практику діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування критеріїв та оцінювання ефективності механізмів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин та механізмів

забезпечення якості реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні;

- зміст основних методичних принципів реалізації шляхів удосконалення організаційного механізму реалізації державної політики у сфері земельних відносин, а саме: функціонального розподілу, владної субординації, домінантності процесів централізації, експертної колегіальності, системної взаємодії;

- зміст методологічних принципів формування та реалізації регіональної політики: програмно-прогностичного, принципу ресурсної достатності й концентрації, часової синхронізації владних впливів, деконцентрації і субсидіарності розподілу владних повноважень та відповідальності, принципу державно-приватного партнерства;

- застосування системної методології в процесах формування та реалізації регіональної політики у сфері земельних відносин, зокрема на основі фундаментальних підходів: системного, структурно-функціонального, конструктивного, комплексного, проблемного, ситуативного, інноваційного, нормативного, цільового, діяльного, морфологічного та програмно-цільового;

- обґрунтування змісту ризиків, які необхідно враховувати під час формування та реалізації регіональної політики у сфері земельних відносин з метою більш ефективної організації вищезазначених процесів на методологічних основах системної діяльності, які сформовано в такі групи: організаційно-структурні ризики, ризики політичної і економічної нестабільності, професійно-внутрішньосистемні ризики та інформаційні ризики.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що наукові положення, викладені в дисертаційній роботі, зокрема ті, які доведені до рівня практичних рекомендацій, сприятимуть удосконаленню механізмів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин.

Основні положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження використано:

- Інститутом законодавства Верховної Ради України в процесі законотворчої діяльності, зокрема автором були подані пропозиції щодо розроблення та прийняття комплексного законодавчого акта, у якому були б враховані всі особливості та недоліки сучасного правового регулювання розвитку та вдосконалення сфери земельних відносин у контексті вимог Стратегії вдосконалення управління у сфері використання та охорони земель сільськогосподарського призначення державної власності та розпорядження ними для визначення ефективного механізму управління у сфері використання та охорони земель сільськогосподарського призначення державної власності (довідка про впровадження від 07 серпня 2018 р. № 22/416-1-15);

- Хмельницьким Центром перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, керівників державних підприємств, установ і організацій під час організації та проведення навчання публічних службовців Хмельницької області, підготовці тематичних зустрічей, лекцій, круглих столів, практичних занять щодо

формування професійних компетентностей державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування з питань формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин; у процесі розроблення навчально-методичних матеріалів, зокрема укладанні інформаційно-довідкових матеріалів “На допомогу посадовим особам місцевого самоврядування та спеціалістам Головного управління та територіальних органів Держгеокадастру в Хмельницькій області” (акт про впровадження від 26 жовтня 2018 р. № 261-1/0123/2018);

– Хмельницькою обласною державною адміністрацією під час проведення профінформаційного семінару з питань розвитку земельних відносин в Україні на період до 2020 року в контексті реалізації Стратегії регіонального розвитку Хмельницької області на 2018–2020 рр. Запропоновано нові механізми забезпечення ефективності і якості процесів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин, упорядковано шляхи підвищення ефективності державного управління сферою земельних відносин за їх пріоритетністю і вагомістю (довідка про впровадження від 21 грудня 2018 р. № 99/0729-6169/2018).

Особистий внесок здобувача. Основні теоретичні положення та розробки в межах дослідження, зокрема ті, що характеризують його наукову новизну та практичне значення результатів, отримані автором особисто.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні та практичні положення й результати дослідження оприлюднено на науково-практичних конференціях: “Реформування публічного управління та адміністрування: теорія, практика, міжнародний досвід” (Одеса, 2018); “Освіта і наука в умовах глобальних трансформацій” (Дніпро, 2018); “Сімнадцяті осінні юридичні читання” (Хмельницький, 2018); “Публічне управління та публічна служба в Україні: стан проблем та перспективи розвитку” (Київ, 2018); “Теорія і практика публічного управління та адміністрування у XXI сторіччі” (Київ, 2018); “Теорія та практика публічної служби” (Дніпро, 2018).

Публікації. За темою дисертаційної роботи опубліковано 13 наукових праць, з них шість статей – у наукових фахових виданнях України з державного управління, одну статтю – у зарубіжному виданні, шість тез – у матеріалах науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, списку використаних джерел, висновків та додатків. Повний обсяг дисертації становить 314 сторінок, з них 199 – основного тексту. Робота містить 13 додатків на 78 сторінках. Список використаних джерел налічує 327 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, зв’язок дисертаційної роботи з науковими програмами й темами, визначено мету, завдання, об’єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення отриманих результатів, наведено дані щодо їх апробації, структури та обсягу дисертації.

У першому розділі – “Теоретичні основи формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні” – розкрито сутність теоретичних основ і принципів державної політики у сфері земельних відносин, зміст законодавчо-інституційних засад формування та реалізації державної політики, охарактеризовано та наведено класифікацію механізмів формування та реалізації державної політики у зазначеній сфері.

На підставі системного аналізу праць, присвячених науково-теоретичним засадам державного управління, процесам формування та реалізації державної політики органами державної влади у сфері земельних відносин можна констатувати, що незважаючи на значну і ґрунтовно розроблену нормативно-правову, методологічну базу, актуальними залишаються проблеми забезпечення якості реалізації державної політики в зазначеній сфері, визначення критеріїв та алгоритмів оцінювання ефективності механізмів її формування та реалізації.

Проведений логіко-семантичний аналіз за структурно-цільовими ознаками вихідних категорій державного управління сферою земельних відносин свідчить, що до цього часу тривають наукові дискусії щодо розуміння їх змісту, недосконалості їх дефініцій, наведених у чинних нормативно-правових актах, що зумовлює необхідність формування єдиного, усталеного погляду на їх понятійну сутність, яка має відображати основні тенденції об’єктивного розвитку земельних відносин в Україні.

Визначено, що сфера земельних відносин – це впорядкована сукупність органів державної влади та місцевого самоврядування, організацій, закладів та громадян, що здійснюють діяльність для забезпечення реалізації своїх інтересів і прав щодо володіння, користування та розпорядження землею шляхом налагодження економічних, соціальних, екологічних, управлінських, правових процесів взаємодії.

Установлено, що в науковій літературі з проблем державного управління та працях, присвячених висвітленню наріжних принципів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин, частково розмежовано принципи формування та принципи реалізації державної політики в цій сфері, тому з метою надання більш чіткої цільової визначеності та обґрунтованості їх змісту дисертантом визначено змістову сутність принципів формування державної політики у сфері земельних відносин: цільової узгодженості та адекватності, соціальної спрямованості, критеріальності й прогнозованості та принципів реалізації державної політики: оптимальності у функціонально-ієрархічній взаємодії органів державної влади, інформатизації та технічної автоматизації управлінського процесу, громадського контролю за процесом реалізації державної політики у сфері земельних відносин.

Наголошено, що системно-функціональний аналіз змісту законодавчо-інституційних засад формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин дав змогу констатувати, що система державного управління сферою земельних відносин характеризується складною архітектонікою організаційної структури, складними взаємозв’язками управлінських процесів між її ланками (підсистемами), наявністю широкого

кола управлінських функцій, які залежно від управлінського рівня, сфери предметної діяльності органів законодавчої та виконавчої влади можна класифікувати та згрупувати за ознаками процесуальної спрямованості регулюючих впливів: законотворча, політико-формуюча, регулятивно-погоджувальна, реалізаційно-розпорядча, координаційна, організаційна, контролююча, інформаційна. Зокрема, доцільно чітко розмежовувати функції, повноваження, процеси щодо формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин, які характеризуються змістовою специфікою їх організації, реалізації, доцільністю і відповідністю застосовуваних механізмів державного управління під час формування державної політики та її реалізації органами державної влади.

Запропоновано класифікаційну схему механізмів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин за структурними, функціональними, об'єктними, процесуальними ознаками, які характеризують наявність у механізмах системної та організованої діяльності з наявністю мети, функцій, процесуальної узгодженості реалізації дій, предметної і цільової сфери впливу, об'єктно-суб'єктної взаємодії на основі чітко визначених, усталених правил, принципів управління.

Визначено зміст та інструментальну складову правового, економічного, організаційного, інформаційного, фінансового, адміністративного, мотиваційного, психологічного, соціального, системно-аналітичного, програмно-цільового механізмів.

У **другому розділі** – *“Особливості формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні”* – проведено аналіз сучасного стану реалізації державної політики у сфері земельних відносин, визначено зміст критеріїв оцінки ефективності механізмів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин, розроблено і обґрунтовано зміст процесуальної моделі забезпечення якості реалізації державної політики зазначеної сфери.

Відповідно до завдань дослідження автором було проведено соціологічне опитування публічних службовців Хмельницької області, на основі якого встановлено перспективні напрями формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин, зміст причин, які негативно впливають і зумовлюють недоліки в процесах реалізації державної політики органами державної влади та місцевого самоврядування. У соціологічному опитуванні взяло участь 86 осіб, що дає змогу стверджувати про те, що вибірка є репрезентативною та достатньою для апроксимації результатів дослідження на всю генеральну сукупність.

Визначено рейтинги напрямів реформування земельних відносин у містах та населених пунктах України за їх пріоритетністю. Перших три місця у рейтингу посіли такі напрями: забезпечення захисту інтересів територіальних громад щодо соціального, економічного та територіального розвитку населених пунктів, збереження ландшафтних та історико-культурних особливостей; урахування інтересів територіальних громад населених пунктів під час прийняття рішень щодо зміни меж міст; удосконалення механізмів земельно-

кадастрової інвентаризації, формування меж територій населених пунктів, визначення меж прибудинкових територій у зонах житлової забудови.

Рейтингова оцінка вагомості пріоритетності напрямів розвитку ринку землі в Україні за даними експертних оцінок переконливо свідчить, що найбільш пріоритетними публічні службовці вважають такі з них: надання пільгових умов інвесторам у разі освоєння ними земельних ділянок зі складними ґрунтовими та інженерними умовами, сприяння концентрації сільськогосподарських угідь у активної частини сільського населення; державне регулювання освоєння земельних ділянок відповідно до екологічних вимог та вимог щодо забезпечення продуктивності угідь; функціональне відокремлення ринку земель сільськогосподарського призначення від ринку земель іншого призначення; розвиток мережі земельних аукціонів, у тому числі і земель сільськогосподарського призначення; виділення земельних ділянок у користування всім бажаючим власникам, спрощення порядку видачі державних актів на право приватної власності на землю.

Розкрито зміст поняття “ефективність механізмів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин,” під яким розуміється здатність спеціально сформованої методологічно-інструментальної системи вирішувати завдання щодо формування мети, завдань, напрямів, способів та методів державної політики, з максимально точним відображенням реальної дійсності, суспільних очікувань та інтересів, отримувати соціально корисні види ефектів унаслідок її застосування із оптимально достатнім використанням обмежених ресурсів, які спроможні повною мірою задовольняти суспільні потреби у сфері земельних відносин, забезпечувати економічну, організаційну, соціальну та інші види ефективності державницько-управлінської діяльності, спрямованої на розвиток земельних відносин.

Сформульовано і науково обґрунтовано зміст методики загального алгоритму оцінювання ефективності механізмів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні, яка в загальному складається з наступних етапів: підготовчого; збирання та обробки інформації; проведення оцінки ефективності; документального оформлення результатів оцінки.

Розроблено і обґрунтовано зміст критеріїв за кожним із видів ефективності. Запропоновано визначати ефективність процесів формування державної політики у сфері земельних відносин за 28 критеріями, а процесів реалізації – за 38 критеріями. Визначення рейтингової оцінки ефективності механізмів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні за регіонами, напрямами діяльності або видами ефективності здійснювалось шляхом застосування методики оцінювання результатів діяльності органів державної влади, авторами якої є наукова школа професорів О.І.Кулинича та Р.О.Кулинича.

Розроблено і обґрунтовано зміст процесуальної моделі забезпечення якості реалізації державної політики у сфері земельних відносин, яка складається із процесуально-реалізаційного, процесуально-функціонального,

процесуально-забезпечувального, системно-процесуального, контрольного-оціночного блоків.

Процесуально-реалізаційний блок є сукупністю управлінських актів та процесів, спрямованих на постановку завдань, визначення цілей, алгоритму їх реалізації та досягнення, прогнозування очікуваних результатів та ефектів, їх оцінку щодо відповідності стандартів якості. Процесуально-реалізаційний блок охоплює і реалізується на відповідних рівнях управління: державному, регіональному, обласному, районному, місцевому. Цей блок відображає всю сукупність функцій управління, які реалізуються шляхом застосування відповідних механізмів державного управління, що забезпечують ефективну реалізацію державної політики у сфері земельних відносин із чітким визначенням змісту стандартів щодо регламентації актів і дій управлінської діяльності.

Процесуально-функціональний блок відображає напрями за якими має здійснюватися розробка державних стандартів та регламентуючих діяльність нормативно-правових документів, і які сформовані за основними функціональними напрямами діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування у сфері земельних відносин.

Процесуально-забезпечувальний блок передбачає розробку стандартів щодо регламентації використання і нормативів забезпечення системи управління якістю за функціональними напрямами діяльності органів державної влади у сфері земельних відносин, завдань реалізації державної політики за всіма видами забезпечення: правового, нормативного, організаційного, інформаційного, ресурсного, матеріально-технічного, фінансового, кадрового; визначення їх оптимальної і достатньої наявності, оцінювання внутрішньоорганізаційних спроможностей щодо їх оптимального використання.

Системно-процесуальний блок моделі являє собою сукупність взаємопов'язаних елементів структурної архітекtonіки системи управління якістю, охоплюючи всі органи державної влади на всіх рівнях державного управління, які здійснюють реалізацію державної політики у сфері земельних відносин, та визначає зміст процесів, спрямованих на побудову та забезпечення ефективного функціонування систем управління якістю – принципи забезпечення якості реалізації державної політики у сфері земельних відносин; механізми забезпечення якості; вимоги до системи забезпечення якості; зовнішні та внутрішні фактори впливу; виклики та загрози системі забезпечення якості реалізації державної політики у сфері земельних відносин.

Контрольно-оціночний блок моделі визначає методологічні засади, механізми реалізації заходів моніторингу і контролю за функціонуванням систем управління якістю, наданням державних послуг, реалізації державної політики у сфері земельних відносин, який виступає базою для оцінювання, джерелом формування змісту зворотної інформації та процесів удосконалення якості системи управління сферою земельних відносин на всіх управлінських рівнях.

У **третьому розділі** – “Удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні” – визначено зміст шляхів удосконалення організаційного механізму реалізації державної політики у сфері земельних відносин, удосконалення правового механізму взаємодії органів державної влади з громадськістю в процесі формування та реалізації державної політики, обґрунтовано методологічні основи формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин на регіональному рівні.

З’ясовано, що для вдосконалення організаційного механізму реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні застосовуються заходи переважно екстенсивного підходу, який передбачає невиправдане збільшення структурних одиниць відповідних органів державного управління, збільшення і передавання відповідних функцій іншим владним структурам. Зазначено, що більш раціональним та оптимальним є застосування інтенсивного підходу, який у своїй методологічній основі має на меті вдосконалення власне процесів управління з точки зору поліпшення їх якості, оптимізації функцій і напрямів управлінської діяльності без суттєвого збільшення організаційної структури управління, оптимізації шляхом об’єднання управлінських функцій у межах відповідних структурно-організаційних одиниць. Надзвичайно важливим питанням для ефективної реалізації шляхів удосконалення організаційного механізму реалізації державної політики у сфері земельних відносин є створення дієвої системи моніторингу якості їх упровадження, яка має бути гнучкою, надійною, ефективною, своєчасною, усебічною, інформативною, адаптивною. Як правило, процес моніторингу є складним і складається із таких процесних блоків: цільового блоку (мета, завдання моніторингу); інформативного блоку (показники, індикатори та вимоги до їх підбору); аналітично-узагальнюючого блоку (методика збирання та обробки даних); оціночного блоку (методика оцінювання окремих показників та індикаторів, сукупна оцінка); погоджувально-проектувального блоку (методика узагальнення даних, проекти рішень, програми, проекти тощо).

Запропоновано заходи вдосконалення правового механізму взаємодії органів державної влади з громадськістю в процесі формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні.

Доведено необхідність застосування системної методології в процесі формування та реалізації регіональної політики у сфері земельних відносин, яка передбачає системне пізнання суб’єкта і об’єкта, предмета земельних відносин, проведення системного аналізу з метою визначення проблем у сфері земельних відносин регіону, системне моделювання найбільш доцільних варіантів реалізації відповідних програм, систем управління ними, системне конструювання (створення реальних організаційно-функціональних структур відповідальних за реалізацію програмних заходів), системна діагностика (налагодження ефективних систем моніторингу і контролю за ходом виконання програмних заходів регіональної політики у сфері земельних відносин), системна оцінка (визначає необхідність створення дієвого алгоритму, критеріїв,

показників, шкал оцінки ефективності реалізації заходів регіональної політики у сфері земельних відносин).

Сформульовано визначення поняття “методологічні основи формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин на регіональному рівні,” під яким доцільно розуміти вихідні, наріжні засади, передумови, вимоги до змісту та характеристик складових логічної та часової структури діяльності, технології виконання завдань і досягнення цілей у процесах формування та реалізації регіональної політики у сфері земельних відносин відповідних територіально-адміністративних одиниць.

Охарактеризовано логіко-етапну схему розробки змісту регіональної політики у сфері земельних відносин, визначено основні методологічні принципи формування та реалізації регіональної політики у сфері земельних відносин. Визначено зміст ризиків під час формування та реалізації цієї політики в Україні.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі вирішено актуальне завдання щодо наукового обґрунтування механізмів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні, а також розроблено науково-практичні рекомендації органам державної влади та місцевого самоврядування щодо забезпечення реалізації основних напрямів державної політики, спрямованих на вдосконалення земельних відносин в Україні. Результати дослідження свідчать про досягнення мети і дають можливість зробити такі висновки.

1. Проведено системний аналіз наукових праць вітчизняних дослідників, нормативно-правової бази щодо сутності, завдань і механізмів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин.

Науково обґрунтовано зміст принципів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні.

Визначено класифікаційну схему механізмів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин, яка дає змогу представити все різноманіття механізмів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин за такими групами: за адміністративним впливом – прямі (механізми державного управління сферою земельних відносин) та непрямі (механізми державного регулювання сфери земельних відносин); за рівнем впливу – механізм держави, державний механізм, механізм місцевого самоврядування, механізм прямого народовладдя; за функціями управління – правовий, економічний, організаційний, інформаційний, фінансовий, адміністративний, мотиваційний, психологічний, соціальний, системно-аналітичний, програмно-цільовий; за структурою – комплексні, комбіновані, прості (організаційно-правовий, організаційно-економічний, адміністративно-правовий, фінансово-економічний, соціально-психологічний, економічно-правовий тощо); за суб'єктністю – механізми у сфері охорони й використання землі, у сфері грошової оцінки землі, у сфері містобудування, механізми взаємодії та координації діяльності органів державної влади та місцевого

самоврядування.

Розглянуто зміст та інструментальну складову механізмів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні.

2. Аналіз змісту понятійно-категоріальної бази науки державного управління у сфері земельних відносин дав змогу сформулювати зміст поняття “земельні відносини” через процеси, які відбуваються під час взаємодії між суб’єктами земельних відносин у межах їхніх повноважень і функцій, а саме: земельні відносини – це правові, економічні, соціальні, управлінські процеси взаємодії між юридичними та фізичними особами, органами державної влади, органами місцевого самоврядування, спрямовані на впорядкування та регулювання їхньої діяльності під час набуття власності, користування та розпорядження земельними ресурсами.

Розглянуто поняття “формування державної політики у сфері земельних відносин” та “реалізація державної політики у сфері земельних відносин”. Формування державної політики у сфері земельних відносин – це системний, впорядкований процес, що здійснюють уповноважені органи державної влади, щодо розроблення та наукового обґрунтування стратегічної мети, напрямів, завдань, механізмів та строків реалізації заходів щодо забезпечення розвитку та вдосконалення земельних відносин в Україні. Реалізація державної політики у сфері земельних відносин – це програмно-цільова, системна, координована діяльність органів державної влади щодо досягнення мети державної політики у сфері земельних відносин шляхом вирішення завдань у відповідних напрямках із застосуванням механізмів державного управління.

Доведено, що механізми формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин – це методологічно-інструментальна система, яка забезпечує формування мети, завдань, напрямів, способів та методів державної політики, їх реалізацію органами державної влади, місцевого самоврядування, з метою ефективного розвитку земельних відносин в Україні, регламентацію та оптимізацію правових, економічних, соціальних, управлінських процесів щодо набуття власності, користування та розпорядження земельними ресурсами.

Установлено, що базис дефініційного конструкту сутнісного розуміння поняття “якість реалізації державної політики у сфері земельних відносин” має вміщувати дві родові ознаки – цільову та процесуальні компоненти з огляду на їх якісні характеристики: це максимально можливе досягнення прогнозованих цілей і реалізація завдань відповідно до напрямів державної політики у сфері земельних відносин шляхом забезпечення точності, часової узгодженості, етапності, логіки, цільової відповідності механізмів державного управління цілям і завданням процесної організації реалізації управлінських рішень відповідно до напрямів функціональної діяльності органів державної влади у сфері земельних відносин.

Визначено зміст поняття “правовий механізм взаємодії органів державної влади з громадськістю в процесі формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин,” під яким розуміється законодавчо закріплені норми, що встановлюють зміст принципів, форм, методів, засобів, етапів та змісту комунікативних процесів взаємодії органів державної влади з громадськістю,

котрі визначають обов'язки та повноваження, відповідальність, функції органів державної влади та громадських інституцій в процесі формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин України.

3. Проаналізовано сучасний стан реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні, зокрема виявлено причини, які зумовлюють виникнення проблем у сфері земельних відносин: відсутність комплексного підходу до розвитку сільських територій, регулювання земельних відносин у містах та населених пунктах; порушення прав та законних інтересів учасників земельних відносин, недосконале земельне законодавство; відсутність чітко визначених цілей та механізмів їх досягнення в чинних програмах розвитку земельних відносин тощо.

З'ясовано, що першим пріоритетним напрямом удосконалення розвитку земельних відносин в Україні є завдання щодо розмежування земель державної і комунальної власності, удосконалення порядку придбання земельних ділянок для державних потреб і потреб територіальних громад. Другим напрямом є вдосконалення механізму визначення на місцевості меж земельних ділянок, посвідчення права приватної власності на землю, державної реєстрації земельних ділянок і прав на них, а третім пріоритетним напрямом є спрощення умов надання земельних ділянок громадянам для ведення особистого селянського господарства, індивідуального житлового будівництва, випасання худоби тощо.

Проведене рейтингове оцінювання на основі висловлених експертами оціночних суджень дало змогу впорядкувати шляхи підвищення ефективності державного управління за їх вагомістю, з яких п'ять перших: введення автоматизованих систем управління обробкою і надання даних з державного кадастру; введення чітких і зрозумілих критеріїв оцінювання ефективності діяльності органів державної влади у сфері земельних відносин, нормативно-правове закріплення показників якості діяльності органів державної влади щодо надання адміністративних послуг, ведення державного земельного кадастру тощо; запровадження економічних стимулів охорони земель власниками, підвищення їхньої зацікавленості в захисті земель від негативних наслідків господарської діяльності; удосконалення порядку контролю за використанням та охороною земель, механізму моніторингу земель та землекористувань; більш чітке розмежування повноважень органів державної влади і органів місцевого самоврядування.

4. Визначено зміст критеріїв оцінювання ефективності механізмів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні, зокрема критерії ефективності формування державної політики у сфері земельних відносин – критерії: технічної ефективності, ефективності правового механізму, ефективності фінансового механізму, ефективності адміністративного механізму, ефективності організаційного механізму, ефективності інформаційного механізму, ефективності системно-аналітичного механізму, ефективності програмно-цільового механізму; критерії ефективної реалізації державної політики у сфері земельних відносин – критерії: організаційної ефективності, функціональної (цільової) ефективності,

економічної ефективності, соціальної ефективності реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні.

5. Розроблено та обґрунтовано зміст процесуальної моделі забезпечення якості реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні, яка складається із процесуально-реалізаційного, процесуально-функціонального, процесуально-забезпечувального, системно-процесуального, контрольно-оціночного блоків. Відповідно до моделі визначено, що система якості у сфері земельних відносин – це сукупність чинних стандартів, норм, критеріїв і показників, які визначають зміст організаційної структури управління, повноважень та відповідальності, процедур та актів управлінської діяльності у сфері земельних відносин, покликаних забезпечити ефективну і результативну реалізацію функцій органів державної влади, посадових осіб у сфері земельних відносин. Зважаючи, що система управління якістю у сфері земельних відносин виступає як суб'єкт управління до системи якості у цій сфері автором визначено його зміст шляхом застосування процесуального підходу. Система управління якістю у сфері земельних відносин – це впорядкована єдність взаємопов'язаних та взаємодіючих управлінських процесів, спрямованих на розробку, упровадження, забезпечення вдосконалення чинної системи якості формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин, контроль та моніторинг, організацію їх розгортання відповідно до принципів та ключових закономірностей забезпечення якості, раціональне використання всіх видів забезпечення управлінської діяльності, нейтралізацію викликів та загроз якісній реалізації органами державної влади, місцевого самоврядування своїх функцій і наданню державних (публічних) послуг у сфері земельних відносин.

6. Запропоновано шляхи вдосконалення механізмів реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні, якими згідно з результатами роботи є впровадження в практику діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування визначених і обґрунтованих автором критеріїв та оцінювання ефективності механізмів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин; обґрунтовано впровадження в практику діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування механізмів забезпечення якості реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні, визначених у розробленій процесуальній моделі.

Установлено низку необхідних процесуальних дій з реалізації вищезазначених шляхів щодо удосконалення організаційного механізму, які полягають у внесенні змін до Положення про Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру; реалізації процесуально-функціонального блоку з розробки державних стандартів системи управління якістю; уведення посадових інструкцій відповідно до управлінських функцій на основі стандартів системи управління якістю.

Визначено зміст основних методичних принципів реалізації шляхів удосконалення організаційного механізму реалізації державної політики у сфері земельних відносин, а саме: функціонального розподілу, владної субординації, домінантності процесів централізації, експертної колегіальності, системної

взаємодії.

Визначено заходи щодо вдосконалення правового механізму взаємодії органів державної влади з громадськістю в процесі формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні, які полягають у такому: внесення відповідних доповнень до змісту Земельного кодексу України, які повинні забезпечувати можливість повної реалізації Указу Президента України “Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики” та Постанови Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади” з урахуванням напрямів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин України; нормативного закріплення вимагає зміст щорічних перспективних напрямів дослідження громадської думки для визначення найбільш актуальних проблем у сфері земельних відносин та шляхів їх розв’язання, план проведення громадських експертиз ефективності формування і реалізації державної політики у сфері земельних відносин. Провідним регулюючим документом мають стати накази центрального органу виконавчої влади в сфері земельних відносин – Держгеокадастру.

7. Розроблено та обґрунтовано методологічні основи формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні на регіональному рівні, зокрема охарактеризовано логіко-етапну схему розробки змісту регіональної політики у сфері земельних відносин, відповідно до якої визначено основні методологічні принципи формування та реалізації регіональної політики: програмно-прогностичний, ресурсної достатності й концентрації, часової синхронізації владних впливів, деконцентрації і субсидіарності розподілу владних повноважень і відповідальності, державно-приватного партнерства.

Визначено і обґрунтовано методичні вимоги до змісту програмних документів, які визначають регіональну політику у сфері земельних відносин, а саме: проблемно-цільової, цільово-інструментальної узгодженості, соціальної паритетності інтересів, прогностичної та нормативно-правової визначеності.

Доведено необхідність застосування системної методології в процесах формування та реалізації регіональної політики у сфері земельних відносин, визначено низку фундаментальних підходів системної методології до формування регіональної політики у сфері земельних відносин, а саме: системного, структурно-функціонального, конструктивного, комплексного, проблемного, ситуативного, інноваційного, нормативного, цільового, діяльнісного, морфологічного та програмно-цільового підходів. Дотримання методологічних основ формування та реалізації регіональної політики у сфері земельних відносин забезпечить високу ефективність цих процесів у разі врахування і протидії наявним і ймовірним ризикам, до яких доцільно віднести такі: організаційно-структурні, політичної і економічної нестабільності, професійні внутрішньосистемні ризики та інформаційні ризики.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, які відображають основні наукові результати дисертації

1. Бойко А. О. Теоретичні погляди на розвиток системи якості у сфері земельних відносин. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. Київ, 2016. № 5. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/1_2016/14.pdf.
 2. Бойко А. О. Законодавчо-інституційні засади формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. Київ, 2018. № 15. С. 80–90.
 3. Бойко А. О. Теоретичні основи та принципи державної політики у сфері земельних відносин в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. Київ, 2018. № 16. С. 114–122.
 4. Бойко А. О. Характеристика та класифікація механізмів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. Київ, 2018. № 17. С. 83–90.
 5. Бойко А. О. Аналіз сучасної державної політики у сфері земельних відносин в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. Київ, 2018. № 18. С. 95–103.
 6. Boyko Antonina Aleksandrovna Modern criteria for the effectiveness of mechanisms for the formation of state policy in the sphere of land relations of Ukraine. *European Applied Sciences: Nauchny magazine* [Stuttgart, Germany]. 2018. № 5. pp. 8–11.
 7. Бойко А. О. Сучасні тенденції розвитку наукового знання щодо механізмів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин. *Інвестиції: практика та досвід*. Київ, 2019. № 1. С. 107–111.
- Праці, які додаткового відображають наукові результати дисертації*
8. Бойко А. О. Основні принципи державної політики у сфері земельних відносин в Україні. *Публічне управління та публічна служба в Україні: стан проблем та перспективи розвитку*: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 07–08 верес. 2018 р.) / за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, В. Л. Федоренка. Київ: Вид-во Ліра-К, 2018. С. 74–78.
 9. Бойко А. О. Основні та спеціальні принципи державного регулювання земельними відносинами. *Реформування публічного управління та адміністрування: теорія, практика, міжнародний досвід*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю. (Одеса, 26 жовт. 2018 р.). Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2018. С. 18–19.
 10. Бойко А. О. Правова основа організації та діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування у сфері земельних відносин в Україні. *Освіта і наука в умовах глобальних трансформацій*: матеріали II Всеукр. наук. конф. (Дніпро, 26–27 жовт. 2018 р.) / наук. ред. О. Ю. Висоцький. Дніпро: СПД “Охотнік”, 2018. Ч. 2. С. 311–313.
 11. Бойко А. О. Ефективність державного управління у сфері земельних відносин України: поняття та підходи до оцінювання. *Актуальні проблеми юридичної науки*: зб. тез міжнар. наук. конф. “Сімнадцяті осінні юридичні читання” (Хмельницький, 19–20 жовт. 2018 р.): [у 2 ч.]. Хмельницький: Хмельниц. ун-т упр. та права, 2018. Ч. 1. С. 164–167.

12. Бойко А. О. Концептуальні підходи до оцінювання ефективності державного управління в сфері земельних відносин. *Теорія і практика публічного управління та адміністрування у XXI сторіччі*": матеріали I Всеук. наук.-практ. конф. за міжнар. участю здобувачів вищої освіти та молодих вчених (Київ, 30 листоп. 2018 р.). Київ: НАДУ, 2018. С. 45–46.

13. Бойко А. О. Питання забезпечення якості реалізації державної політики в сфері земельних відносин. *Теорія та практика публічної служби* (Дніпро, 21 груд. 2018 р.). Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2018. С. 34–36.

АНОТАЦІЯ

Бойко А. О. Механізми формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. – Хмельницький університет управління та права, Хмельницький, 2019.

У дисертаційній роботі здійснено наукове обґрунтування механізмів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні, у якому виявлено проблеми у сфері земельних відносин для їх подальшого розв'язання шляхом удосконалення механізмів у цій сфері, а також розроблено науково-практичні рекомендації органам державної влади та місцевого самоврядування щодо забезпечення реалізації основних напрямів державної політики, спрямованих на вдосконалення земельних відносин та створення сприятливих умов для сталого розвитку землекористування міських і сільських територій, забезпечення конституційних прав громадян та суспільства щодо їх реалізації у сфері земельних відносин.

Визначено зміст та інструментальну складову правового, економічного, організаційного, інформаційного, фінансового, адміністративного, мотиваційного, психологічного, соціального, системно-аналітичного, програмно-цільового механізмів. Установлено і теоретично обґрунтовано зміст критеріїв оцінки щодо визначення ефективності механізмів формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні. Розроблено і обґрунтовано зміст процесуальної моделі забезпечення якості реалізації державної політики у сфері земельних відносин.

Запропоновано шляхи вдосконалення механізмів реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні та заходи щодо вдосконалення правового механізму взаємодії органів державної влади з громадськістю в процесі формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні.

Ключові слова: земельні відносини, механізми формування та реалізація державної політики у сфері земельних відносин в Україні, система державного управління у сфері земельних відносин, забезпечення якості реалізації державної політики у сфері земельних відносин.

ANNOTATION

Boyko A. A. Mechanisms of Formation and Realization of State Policy in the Sphere of Land Relations in Ukraine. – Qualifying scientific work as a manuscript.

Thesis for obtaining the candidate of sciences degree in public administration, speciality 25.00.02 – mechanisms of public administration. – Khmelnytskyi university of management and law, Khmelnytskyi, 2019.

In the dissertation the scientific substantiation of the mechanisms of formation and realization of the state policy in the sphere of land relations in Ukraine has been carried out, which identified the problems in the sphere of land relations for their further solution through the improvement of mechanisms in this area, as well as the development of scientific- practical recommendations for state authorities and local self-government to ensure realization of the main directions of the state policy aimed at improving land relations and creating favorable conditions for sustainable development of land use of urban and rural areas, ensuring the constitutional rights of citizens and society as for their realization in the sphere of land relations in Ukraine.

The content and the tool component of legal, economic, organizational, informational, financial, administrative, motivational, psychological, social, system-analytical, program-target mechanisms have been determined. The content of the evaluation criteria for determining the effectiveness of the mechanisms for the formation and implementation of state policy in the field of land relations in Ukraine has been determined and theoretically grounded. The content of the procedural model of ensuring the quality of implementation of the state policy in the sphere of land relations has been developed and substantiated.

The ways of improvement of mechanisms of realization of the state policy in the sphere of land relations in Ukraine and the measures to improve the legal mechanism of interaction of the bodies of state power with the public in the process of formation and realization of the state policy in the sphere of land relations have been proposed.

The methodological foundations for the formation and realization of the state policy in the sphere of land relations in Ukraine at the regional level have been developed and grounded. The methodical requirements for the content of the program documents determining the regional policy in the sphere of land relations.

The necessity of application of the system methodology in the processes of formation and implementation of regional policy in the sphere of land relations has been proved, A number of fundamental approaches of the system methodology to the formation of the regional policy in the sphere of land relations have been identified. The content of risks during the formation and realization of this policy in Ukraine has been determined.

Key words: land relations, mechanisms of formation and realization of the state policy in the sphere of land relations in Ukraine, system of state administration in the sphere of land relations, ensuring the quality of realization of the state policy in the sphere of land relations.

Підп. до друку 23.04.2019. Формат 60×84 1/16.
Папір офсетний. Друк різнографічний. Ум. друк. арк. 1,16.
Наклад 100 прим. Зам. № 4.

Віддруковано ТОВ «Хмельницький ЦНТІ»